

**PROGRAM ORIENTUES
PËR PËRGATITJEN E PROVIMIT KOMBËTAR
TË MATURËS SHETËRORE**

PËR ARSIMIN E MESËM

**NË LËNDËN:
GJUHE FRËNGE**

VITI MËSIMOR 2008-2009

Tiranë, 2009

VITI MËSIMOR 2008-2009

I. UDHËZUES I PËRGJITHSHËM MBI PROGRAMIN E PROVIMIT KOMBËTAR TË MATURËS SHTETËRORE PËR LËNDËN E FRENGJISHTES DHE MBI PËRDORIMIN E TIJ NGA MËSUESIT

Programi orientues i provimit kombëtar të maturës shtetërore për gjuhën frënge përmban në mënyrë të përmbledhur sasinë e njohurive dhe shprehive të fituara gjatë gjithë procesit mësimor në këtë lëndë në katër vitet e shkollës së mesme, si në aspektin tematik ashtu edhe në aspektin gjuhësor e funksional. Mësimi i gjuhës frënge ndihmon në mënyrë të veçantë formimin e përgjithshëm të nxënësit, duke mundësuar pajisjen e tij me një mjet shprehës më tepër, me teknikat dhe metodologjinë e përshtatshme komunikative që do t'i shërbejnë për t'u bërë pjesë e shkëmbimeve të shumëllojshme në situata të larmishme jetësore, si dhe një mjet më shumë për të njohur botën dhe për të pasuruar dijet. Për hartimin e këtij programi orientues u patën parasysh korniza kurrikulare e gjuhëve të huaja, standardet e gjuhës së huaj në arsimin parauniversitar, programet e katër viteve të shkollës së mesme si edhe tekstet me të cilat zhvillohet mësimi i gjuhës frënge në shkollat e mesme të përgjithshme. Ky program iu nënshtrua diskutimit me mësuesit më me përvojë të rrethit të Tiranës dhe u arrit në përfundimin se nxënësit janë në gjendje të përballojnë nivelin B1+ të Kuadrit të përbashkët evropian të referencës për gjuhët.

Synimet e programit

Me anë të këtij programi orientues synohet:

- të ndihmohen nxënësit maturantë në përgatitjen e provimit të gjuhës frënge si një lëndë me zgjedhje si edhe mësuesit për të dhënë orientimet e duhura në punën përgatitore me nxënësit.
- vlerësimi i njëkohshëm i dy përbërësve të aftësisë së komunikimit, të cilët përbëjnë dy konceptet bazë të kësaj aftësie: të kuptuarit dhe të shprehurit me shkrim.
- të jepen orientime për hartuesit e testeve të provimit kombëtar të maturës shtetërore për gjuhën frënge si lëndë me zgjedhje.
- vlerësimi i të kuptuarit dhe të shprehurit me anë të strukturave gjuhësore bazë, në aspektin e tyre morfologjik, sintaksor, leksikor dhe funksional.
- aftësia për të përdorur njohuritë gjuhësore në mënyrë të pavarur, korrekte dhe në përputhje me situatat e larmishme të komunikimit.

Udhëzime praktike mbi përdorimin e programit

Mësuesit dhe nxënësit që do të përdorin këtë program duhet të kenë parasysh faktin që në provim nxënësit do të përballen me një tekst krejt të ri mbi të cilin do të punohet, por tematika, strukturat gramatikore si edhe aktet e komunikimit do të jenë po ato që janë studiuar gjatë katër viteve.

Mësuesi do të kujdeset që nxënësit të përvetësojnë një sasi të gjerë e të konsiderueshme njohurish leksikore që ngërthejnë në mënyrë përgjithësuese temat e përfshira në program. Kur flitet për tematikën (p.sh. l'environnement et les paysages), nuk do të thotë që në provim do të punohet i njëjti tekst që ndodhet në njërin nga librat e katër viteve. Do të zgjidhet një tekst i ri me të njëjtën tematikë, mbi të cilën nxënësi duhet të jetë në gjendje të përgjigjet.

E njëjta praktikë duhet të ndiqet edhe për dukuritë gramatikore. Mësuesi duhet t'i përgatisë nxënësit që të jenë të aftë të zgjidhin ushtrime gramatikore në një kontekst të ri dhe në situata të ndryshme nga ato që janë paraqitur në librat e katër viteve duke dalë nga tipi i ushtrimeve tradicionale që jepen nëpër tekste dhe duke praktikuar formate të reja ushtrimesh ku të përfshihen këto aspekte gramatikore, duke e parapërgatitur nxënësin për ato çka do trajtohen në provimin me zgjedhje të Maturës Shtetërore. Mësuesi duhet të fokusohet në anën praktike të zgjidhjes së ushtrimeve.

Aktet e komunikimit dhe funksionet gjuhësore do të jenë po ato që janë studiuar gjatë katër viteve, por të përdorura në mënyrë përgjithësuese në situata të larmishme nga të gjitha fushat e jetës.

Mësuesi duhet të përgatisë dhe aftësojë nxënësit në të shprehurit me shkrim me qëllim që ata: të dinë të lidhin fjalë në fjali, fjalitë në paragrafë dhe paragrafët në ese me një lidhje koherente; të dinë të përmbledhin me shkrim një përvojë personale duke shprehur ndjenjat dhe reagimet e tyre në një tekst koherent dhe të argumentuar.

II. KONCEPTET BAZË, NJOHURITË DHE SHPREHITË

Në provimin e maturës shtetërore, nxënësit do të vlerësohen për dy aftësitë gjuhësore:

a) Të kuptuarit me shkrim (leximi dhe kuptimi i një dokumenti të shkruar)
Vlerësimi i këtij komponenti do të bëhet mbi bazën e një teksti të panjohur mbi të cilin do të ndërtohen ushtrime kuptimore.
Nxënësi duhet të jetë në gjendje të lexojë dhe të kuptojë në mënyrë globale tekste të gjatë për të gjetur informacionin e dëshiruar; për të mbledhur informacione nga pjesë të ndryshme të një teksti apo nga tekste të ndryshme për të përmbushur një detyrë të caktuar. Nxënësi duhet të kuptojë përshkrimin e

ngjarjeve, ndjenjave, të zbulojë përfundimet kyesore të një teksti argumentues, të zbulojë skemën argumentuese të ndjekur për parashtrimin e një problemi, të zbulojë thelbin e një artikulli gazete të thjeshtë e të shkruar qartë, të kuptojë udhëzime, fletëpalosje, formularë, biografi etj.

Në një pjesë leximi nxënësi duhet të dallojë faktin nga opinioni, duke përdorur informacion të saktë, argumenta dhe pikëpamje që të jenë koherente.

Është e rëndësishme që ai të dallojë informacionin thelbësor nga ai i parëndësishëm, duke vendosur kritere për gjykim, analizë dhe nxjerrje konkluzionesh rreth një çështje të caktuar.

Për të kryer këtë detyrë nxënësi duhet të aftësohet që të kapë:

- kuptimin global të tekstit
- kuptimin përzgjedhës: gjetjen e informacioneve apo të dhënave specifike që kërkohen.
- kuptimin e thelluar të tekstit: zbulimin e të pashprehurës, asaj që nënkuptohet apo qëndrimin e autorit.
- përgjigjen e pyetjeve rreth përmbajtjes së tekstit.
- zgjidhjen e ushtrimeve leksikore dhe gramatikore rreth tekstit.
- krijon formimin e një kuptimi të përgjithshëm.
- marrjen dhe përzgjedhjen e informacionit të duhur brenda një teksti të caktuar.
- reflektimin mbi përmbajtjen e një teksti dhe vlerësimin se sa me vend janë disa elemente të informacionit.
- zhvillimin e aftësisë interpretuese duke bërë një përfundim logjik.
- gjetjen e një informacioni sinonim.
- zhvillimin e aftësisë interpretuese duke bërë identifikimin dhe paraqitjen e elementëve provues.
- reflektimin mbi përmbajtjen e një teksti duke u bazuar mbi disa vlera dhe bindje për të dhënë një gjykim në lidhje me moralin e një historise.

1. Të shprehurit me shkrim

Në provimin e maturës nxënësi duhet të jetë në gjendje të prodhojë tekste të shkruara mbi një gamë të gjerë temash duke i lidhur elementët në mënyrë lineare: bën përshkrime të hollësishme mbi tema të njohura, tregon me shkrim përvojat e tij duke përshkruar ndjenjat dhe reagimet e tij, përshkruan një ngjarje, një udhëtim real apo imagjinar, tregon një histori, shkruan një ese të shkurtër e të thjeshtë për tema me interes të përgjithshëm, shkruan një letër personale apo zyrtare, shkruan komentin e një filmi shkurt e qartë, shkruan një informacion duke u nisur nga shënimet e marra etj.

Për vlerësimin e kësaj aftësie nxënësi duhet të paraqesë një produkt të shkruar prej 150-200 fjalësh, në të cilin të zhvillojë një temë mbi një çështje me interes të përgjithshëm e duke marrë shkas nga pjesa e panjohur ose që nuk ka lidhje me të.

- Të shprehurit me shkrim do të mbulojë një gamë të gjerë temash të njohura e komplekse për të cilat është folur gjatë mësimeve në katër vitet.
- Nxënësi paraqet një produkt të shkruar saktë nga ana gramatikore dhe të strukturuar mirë (letër zyrtare apo personale, paragrafë të lidhur në mënyrë logjike).
- lidh në mënyrë koherente informacione nga burime të ndryshme.
- shpreh pikëpamjet e tij në formë të argumentuar.
- përdor një repertor të gjerë leksikor.
- bën komente me shkrim për probleme të ndryshme që i kërkohen.
- Të dijë të organizojë mirë përmbajtjen e punës me shkrim duke qenë gjithnjë në koherencë me temën e dhënë.
- Të vendosë dhe të ruajë një këndvështrim të vetin dhe origjinal për temën mbi të cilën do shkruajë.
- Të dijë të shkruajë paragrafë të plotë në të cilët të ketë detaje dhe informacione specifike për temën e dhënë.
- Të dijë të ruajë rendin e mendimeve në gjithë pjesën e shkruar.
- Të përdorë tipe dhe gjatësi të ndryshme fjalish.

2. Njohuritë

Njohuritë kryesore leksikore që nxënësi ka marrë gjatë katër viteve të shkollës së mesme, janë paraqitur përmes përmbajtjes tematike të këtij programi, e cila zhvillohet më poshtë e ndarë në fusha dhe nënfusha sipas tematikës së zhvilluar në shkollën e mesme. Në program paraqiten edhe elementët gramatikorë të përmbledhur në materialin morfosintaksor që është zhvilluar e përvetësuar gradualisht e në mënyrë spirale gjatë katër viteve të shkollës së mesme.

3. Shprehitë

Shprehitë kryesore që nxënësi ka fituar gjatë katër viteve të shkollës së mesme janë dhënë përmes akteve dhe funksioneve komunikative që përmban programi i shkollës së mesme përmes të cilit nxënësi aftësohet t'i ripërdorë në situata të reja e të larmishme komunikimi.

Ndarja e peshës sipas fushave

FUSHAT	Përqindja
1. Të kuptuarit me shkrim	30 %
2. Leksiku dhe gramatika	50 %
3. Të shprehurit me shkrim	20 %

Tipet e ushtrimeve të rekomanduara për çdo fushë

FUSHAT	Përqindja
<p>Të kuptuarit me shkrim (compréhension écrite) pyetje mbi përmbajtjen e tekstit, ushtrime me plotësim të vendeve bosh, ushtrime me përgjigje po/jo ushtrime të tipit e saktë / e pasaktë ushtrime me disa zgjedhje renditja e paragrafëve të ngatërruar, sipas logjikës dhe koherencës gjetja e një informacioni në një tekst, gjetja e idesë kryesore të një teksti, gjetja e një informacioni nga tekste të ndryshme etj.</p>	
<p>Leksiku dhe gramatika (lexique et grammaire) ushtrime me zëvendësim, ushtrime transformimi, ushtrime me shumë zgjedhje, ushtrime me plotësime vendesh bosh, ushtrime me ndërtim fjalish, bashkim fjalësh me kuptimin, gjetje gabimesh, bashkim i funksionit me strukturën përkatëse, gjetja e sinonimeve, antonimeve, Shprehja e të njëjtit kuptim me fjalë të tjera, parafrazime, etj.</p>	
<p>3. Të shkruarit (l'expression écrite) të shprehurit në formë dialogu formulim pyetje / përgjigje plotësim frazash letër personale letër zyrtare mesazh radhitje paragrafësh sipas koherencës hartim me pika referimi përmbledhje, koment tregim; koment etj.</p>	

PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

Fushat tematike dhe leksiku

Kjo rubrikë e programit grupon linjat kryesore si edhe nënlinjat të cilat janë të zhvilluara në programin e shkollave të mesme. Ato reflektojnë ngushtësisht interesat dhe motivimin e nxënësve, dhe rrokin gjithë sferën e marrëdhëneve *familje-shoqëri-nxënës*, sferën publike dhe sferën profesionale si edhe aspektin kulturor e qytetërimin.

Përmbajtja tematike e programit është mbështetur në programin e zhvilluar gjatë katër viteve të shkollës së mesme, por edhe në tekstet shkollore për gjuhën frënge. Tematika e parashikuar për provimin e maturës përfshin temat bazë sipas kurrikulës dhe programeve si edhe nën temat që gjenden në tekstet e gjuhës frënge që përdoren në shkollat e mesme.

Kujdes !

Duke pasur parasysh se shkollat e zhvillojnë mësimin me libra të ndryshëm, tematika është formuluar në mënyrë përgjithësuese dhe jo sipas titujve të mësimëve me të cilët nxënësit janë familiarizuar, por sigurisht përfshin të gjitha njohuritë e përvetësuara gjatë katër viteve përmes këtyre teksteve.

LE MONDE DU TRAVAIL

- mes projets d'avenir
- les professions

L'ÉCOLE ET L'ÉDUCATION

- les disciplines scolaires
- les activités scolaires : culturelles et sportives
- les échanges scolaires; les jumelages

LES VOYAGES

- les voyages touristiques et les échanges
- les vacances en famille et avec les copains
- les transports

- L'ENVIRONNEMENT

- les paysages ; la nature
- la contamination de l'eau
- la pollution marine; la défense de la planète

PRATIQUES CULTURELLES

- la vie quotidienne,
- le mode de vie
- les goûts et les préférences

- la mode, la musique etc.

LES RELATIONS INTERPERSONNELLES

- mon copain, mes amis
- l'amour, la jalousie, la haine
- la surprise, l'indifférence
- les relations conflictuelles
- la force, la faiblesse,
- l'exploit et l'aventure

CULTURE ET CIVILISATION

- la mode, la publicité
- littérature ; la musique ; la peinture; les vedettes
- les échanges culturels : les jumelages

LES MOYENS DE COMMUNICATION

- les médias
- la presse
- la télévision
- le téléphone, Internet

Leksiku

Programi ka karakter tematik. Në bazë të temës, përzgjidhet dhe integrohet në të përmbajtja leksikore e dodmosdoshme, aktet gjuhësore si dhe strukturat gramatikore që mundësojnë realizimin e kuptimit të teksteve të larmishme si edhe të shprehurit me shkrim për tema të larmishme të njohura. Nxënësi duhet të zotërojë një repertor leksikor të mjaftueshëm për të përballuar me sukses kuptimin e dokumenteve në gjuhën frënge dhe për t'u shprehur lirshëm e saktë me shkrim.

Aktet dhe funksionet komunikative

Propozohen aktet dhe funksionet e mëposhtme të cilët do të shërbejnë si mjete orientuese për nxënësit, dhe hartuesit e tezës së provimit.

- Demander et donner des explications, des informations.
- Donner et demander un avis, une opinion
p.ex. je pense que, je crois que, il me semble que, n'est-ce pas?
- Qu'est-ce que vous en pensez? Vous avez une idée sur ... ? etc.
- Raconter un évènement, exprimer la durée d'une action
p.ex. Depuis ..., ça fait... il y a ... etc.
- Décrire les personnes ou les circonstances d'un évènement

- Raconter des actions habituelles ou une suite d'évènements au passé
p.sh d'habitude ..., chaque matin + imparfait
d'abord ... , après... , à la fin ... etj.
- Demander et donner des conseils ou des ordres
p.ex. donne- lui son livre! Il ne fallait pas faire cela! Il faut que tu finisses vite!
- Exprimer la cause et la consequence
- Exprimer l'opposition , la concession
- exprimer le but (pour + inf.)
- Comparer, exprimer la ressemblance et la différence
p.sh. c'est pareil, c'est tout à fait différent, ça change etj.
- Exprimer la condition et l'hypothèse
- Justifier une opinion ou une action
- Rapporter les paroles de quelqu'un

Elementët dhe strukturat gramatikore

Për një komunikim të saktë nga ana gramatikore si me gojë ashtu edhe me shkrim, sygjerohen strukturat dhe çështjet gramatikore si më poshtë:

Les modes et les temps verbaux

Le présent

Le plus-qu-parfait / l'imparfait/ le passé composé

Le futur / le futur antérieur

Les verbes irréguliers

La concordance des temps de l'indicatif.

Le conditionnel présent et passé

Le subjonctif présent

Le passif et l'actif

L'infinitif présent et passé

Le gérondif / le participe passé

L'expression de la cause et de la conséquence

L'expression du but ,

L'expression de l'opposition et de la concession

Les articulateurs

les articulateurs logiques

les articulateurs temporels

Les pronoms

complément d'objet direct

complément d'objet indirect

La place des pronoms: ex. Je le lui donnerai

les pronoms relatifs simples et composés

les pronoms: y et en

les pronoms indéfinis

les pronoms et les adjectifs possessifs

La place des adjectifs qualificatifs

- La nominalisation,
- Les prépositions
- Les articles partitifs, définis, indéfinis
- Le discours direct / indirect